

จิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชน: กรณีศึกษา
กลุ่มเยาวชนอาสาสมัครพัฒนาชุมชนห้วยหมอนทอง
**Youth Consciousness in Community Development:
A Case Study of a Voluntary Youth Group in
Huai Mon Thong Community Development**

ธีราพร ทองปัญญา^{1,*}, วีรฉัตร สุบุญโญ ประสงค์², ตันพิชัย³

และ สันติ ศรีสวนแดง³

Teeraporn Thongpanya^{1,*}, Weerachat Soopunyo², Prasong Tanpichai³
and Sunti Srisuantang³

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the level of consciousness and the roles which reflected consciousness in the community development of youths. Data were collected using a triangulation technique by questionnaire, in-depth interviews, and observations with 21 youths who had an interest in and were voluntary participants in the research process and a group of 10 community members including leaders, teachers, and parents. Data were analyzed using descriptive statistics in terms of the mean, standard deviation, and percentage to show the level of youth consciousness in community development, and in terms of content analysis to reflect consciousness and its role in the community development of youths. It was revealed from this study that the consciousness in community development of most youths was at a valuing level, with only one at an organizational level. Regarding the 4 aspects of consciousness in community development, the

¹ โครงการปริญญาควบคู่บัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน นครปฐม 73140

Doctoral Program in Human and Community Resource Development, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University, Kamphaeng Sean Campus, Nakhon Pathom 73140, Thailand.

² ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330

Department of Lifelong Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand.

³ ภาควิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน นครปฐม 73140

Department of Human and Community Resource Development, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University, Kamphaeng Sean Campus, Nakhon Pathom 73140, Thailand.

* Corresponding author, e-mail: fsoctrp@ku.ac.th, smiletee@gmail.com

youths were consciousness of the environmental aspect more than the others. With regard to roles in community development, most youths played the role of participants in cultural activities because the community leaders and members perceived the youths as not being mature enough and as being incompetent so that they could not handle community development activities by themselves, and they were in the studying phase of their lives. The results suggested that community leaders and members should change their perspective toward youths as well as provide them with more open opportunities to participate in thinking and doing activities that could assist the development of their community.

Keywords: consciousness of community development, community development of youth

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกและบทบาทที่สะท้อนจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้าคือการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เยาวชนที่มีความสนใจและสมัครใจในการเข้าร่วมกระบวนการวิจัย จำนวน 21 คน กับกลุ่มผู้นำชุมชนและครูในชุมชนห้วยหมอนทอง รวมทั้งผู้ปกครอง จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าอัตราส่วนร้อยละเพื่อแสดงถึงระดับจิตสำนึกของเยาวชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เกี่ยวกับระดับจิตสำนึกและบทบาทในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า จิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชนอยู่ในระดับการเห็นคุณค่าเป็นส่วนใหญ่ โดยมีเยาวชนเพียง 1 คนที่มีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนในระดับการจัดระบบ และเมื่อพิจารณาจิตสำนึกกับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของเยาวชนแยกตามรายด้าน 4 ด้าน พบว่า เยาวชนมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าด้านอื่นๆ ในขณะที่เยาวชนมีการแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรมมากที่สุด และการแสดงบทบาทต่างๆ ของเยาวชนมีลักษณะเป็นเพียงผู้เข้าร่วมทำเท่านั้น เนื่องจากผู้นำและคนในชุมชนมองว่าเยาวชนยังมีวุฒิภาวะต่ำ ไม่สามารถเป็นผู้ทำการพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง และยังคงอยู่ในวัยที่ควร

เรียนหนังสือ ดังนั้นผู้นำและคนในชุมชนจะต้องเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อเยาวชนใหม่ พร้อมกับการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการคิดและทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนของตน

คำสำคัญ: จิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนของเยาวชน

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระบบอุตสาหกรรมได้ทำให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอ่อนแอ เนื่องจากสมาชิกของครอบครัวต้องกระจัดกระจายออกไปแสวงหาโอกาสในการทำมาหากินจนขาดการเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน หหมดโอกาสของการถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากรุ่นสู่รุ่น โดยเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทเป็นแหล่งข้อมูลของวัฒนธรรมต่างๆ ทำให้คนรุ่นใหม่มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมทางสังคมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานเดิม และมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูงขึ้น (พงษ์, 2554, หน้า 126–128) ดังผลการวิจัยที่ผ่านมาได้ชี้ว่าวัยรุ่นไทยขาดจิตสำนึกสาธารณะ ชุมชนอ่อนแอ ไม่สนใจกัน ขาดกิจกรรมการมีส่วนร่วม ห้างเหินศาสนา และขาดความซื่อสัตย์ โดยเด็กถูกหล่อหลอมจากครอบครัวให้เน้นเรื่องการเรียนเป็นหลัก เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้พ่อแม่พอใจ แต่ไม่มีจิตสำนึกสาธารณะ (ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 2549) รวมทั้งสื่อใน

ปัจจุบันได้กลายเป็นสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อเด็กทั้งในด้านความคิดและการกระทำ โดยได้ใช้เวลากับสื่อหลายประเภทมากขึ้นเป็นเวลามากกว่า 6-7 ชั่วโมงต่อวัน และมีพฤติกรรมเสี่ยงมากขึ้นจนเกิดปัญหาในสังคม เช่น ดิคเกม เลียนแบบพฤติกรรมรุนแรง ดูเว็บหรือคลิปโป๊ และใช้สินค้าฟุ่มเฟือยหรือมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะ, 2554, หน้า 128) และการใช้เวลาว่างในรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ของเยาวชนที่กระทำมากที่สุด คือ การร้องเพลง ส่วนรูปแบบกิจกรรมภายในบ้านที่กระทำมากที่สุด คือ การรับชมโทรทัศน์ (จิตต์โสภิน, 2550, หน้า 207-208)

นอกจากนี้ การขัดเกลาทางสังคมจากครอบครัวที่มีต่อเยาวชนได้คาดหวังให้วัยรุ่นใช้เวลาไปกับกิจกรรมวางแผนหรือการศึกษาเพื่อบทบาทในอนาคตที่คาดหวังจะครอบครอง (Kendall, 2013, p.110) ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งจะต้องทำให้คนพัฒนาด้วยความรู้และคุณธรรม (ไม่เห็นแก่ตัว) ควบคู่กันไป พร้อมกับการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นทุกคน (สัญญา, 2551, หน้า 80-87) ดังนั้น แม้เยาวชนจะมีความรู้ดี มีความสามารถ ก็ยังต้องอาศัยข้อแนะนำตักเตือนของผู้ใหญ่อยู่มาก (ผกา, 2556, หน้า 2) แต่จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น ทำให้สังคมมองเห็นภาพของเยาวชนที่ให้ความสำคัญและตระหนักแต่เฉพาะเรื่องของตนเป็นหลัก และแม้ว่าเยาวชนจะได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น แต่การนำมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาชุมชนของตนกลับถูกมองผ่านเลยไป ซึ่งหากคนในชุมชนละเลยหรือขาดความร่วมมือกันก็อาจทำให้ชุมชนต้องคอยพึ่งพาสังคมภายนอก หรืออาจเกิดความล้มเหลวของชุมชนต่อไปในอนาคตได้ ดังที่ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (ฉบับชุมชน) ได้มองเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพคนไทยโดยมองว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จำเป็นต้องดำเนิน

การ โดยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยการพัฒนาให้มีจิตสาธารณะ 5 ด้าน รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันหลักของสังคมมีบทบาทหลักในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม และทำประโยชน์แก่ส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553, หน้า 29-30) จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าในปัจจุบันเยาวชนมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับใด และได้แสดงบทบาทในการช่วยพัฒนาชุมชนหรือไม่ อย่างไร เพื่อนำไปสู่การเป็นฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาเยาวชนต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ระดับจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน
2. บทบาทที่สะท้อนจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นกรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มเยาวชนอาสาสมัครพัฒนาชุมชนช่วยเหลือคนพิการ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

การตรวจเอกสาร

ในการพิจารณาระดับจิตสำนึกของบุคคลว่าอยู่ในระดับใดนั้นไม่สามารถมองเห็นได้จากภายนอกของบุคคล โดยทั่วไปมักจะพิจารณาจากการแสดงออกทางบทบาทหรือพฤติกรรมที่บุคคลนั้นๆ ได้กระทำให้เห็น แล้วจึงเชื่อมโยงไปสู่การตอบว่าบุคคลนั้นมีจิตสำนึกเรื่องใด อย่างไร หรือไม่ ในทำนองเดียวกันกับการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นคือ บุคคลมีความรู้สึกเช่นไร ก็จะมีการแสดงออกทางพฤติกรรมเช่นนั้น จึงทำให้มี

การใช้การวัดความรู้สึกของบุคคลเป็นการวัดจิตสำนึกทางอ้อม ซึ่งแนวคิดด้านการจัดจำแนกความรู้สึกของ Krathwohl, Bloom, and Masia (1964) ถือเป็นแนวคิดหนึ่งเชื่อถือได้ โดยจะเห็นได้จากมีการนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ในการศึกษาหรือวัดจิตสำนึกทางอ้อมของงานวิจัยต่างๆ ที่ศึกษาเรื่องของจิตสำนึกหรือการสร้างแบบวัดจิตสำนึก เช่น อรุณี (2537, หน้า 12–14) ได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเป็นแบบวัดจิตสำนึกต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อมา สมพงษ์ (2542, หน้า 45) ก็ได้มีการศึกษาทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวัดจิตพิสัยของมนุษย์โดยเน้นแนวคิดของ Krathwohl et al. (1964) เพื่อนำไปสู่การสร้างแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย หลังจากนั้น สำอาง (2552, หน้า 111) ได้มีการนำแบบวัดจิตสำนึกของ อรุณี (2537) มาปรับปรุงเป็นแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมด้วย

แนวคิดของ Krathwohl et al. (1964) ได้ทำให้เห็นถึงลำดับขั้นของความรู้สึกที่มีความต่อเนื่องกัน โดยเริ่มจาก 1) การรับรู้ (receiving) 2) การตอบสนอง (responding) 3) การรู้คุณค่า (valuing) 4) การจัดระบบคุณค่า (organization) และ 5) การสร้างลักษณะนิสัยโดยอาศัยคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งหรือคุณค่าที่ซับซ้อน (characterization by a value or value complex) ซึ่งระดับความรู้สึกทั้ง 5 ขั้นนี้ได้เรียงลำดับจากความรู้สึกที่มีความเข้มข้นน้อยไปสู่ที่มีความเข้มข้นมาก จนกระทั่งกลายเป็นลักษณะนิสัย บุคลิกลักษณะ หรือพฤติกรรมของบุคคลในขั้นที่ 5

การวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดจำแนกความรู้สึกของ Krathwohl et al. (1964) มาเป็นเกณฑ์ในการวัดระดับจิตสำนึก โดยผู้วิจัยได้แบ่งระดับของจิตสำนึกออกเป็น 4 ระดับ และเมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าจะมีการแสดงออกดังลักษณะต่อไปนี้

1. ระดับการรับรู้: บุคคลจะแสดงให้เห็นว่า

สิ่งเร้านั้นทำให้รู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบ ควรเอาใจใส่หรือไม่ต้องเอาใจใส่

2. ระดับการตอบสนอง: บุคคลจะให้ความสนใจและร่วมมือที่จะทำในสิ่งเร้าที่ตนเห็นว่ามีคุณค่าหรือมีประโยชน์อย่างตั้งใจและเต็มใจ

3. ระดับการเห็นคุณค่า: บุคคลจะมีความต้องการที่จะแสดงบทบาทในการทำสิ่งเร้าที่ประเมินแล้วว่ามีความสำคัญหรือมีประโยชน์ด้วยความกระตือรือร้น

4. ระดับการจัดระบบ: บุคคลจะเกิดความรู้สึกของการเลือกปฏิบัติและควรกระทำในสิ่งเร้าที่อยู่ในกลุ่มการกระทำที่ตนคิดว่ามีคุณค่า

เมื่อบุคคลมีจิตสำนึกอย่างไร ก็จะนำไปสู่การแสดงบทบาทให้เห็นอย่างนั้น กล่าวคือ บุคคลจะมีการตอบสนองต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามกลุ่มค่านิยมหรือเจตคติที่ได้เลือกยึดถือปฏิบัติ และไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม บุคคลจะมีพฤติกรรมตามระบบคุณค่าที่ตนยึดถือนั้นจนแสดงออกมาเป็นลักษณะนิสัยหรือแสดงบทบาทตามที่ตนคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ที่เรียกว่า บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (perceived role) ซึ่งเป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล (อัมพร และ ศรีรัฐ, 2553, หน้า 78) แต่สิ่งสำคัญที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ การแสดงบทบาทของบุคคลยังคงเกี่ยวพันกับความคาดหวังที่ถูกกำหนดโดยวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้นๆ เป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งความคาดหวังโดยทั่วไปเหล่านั้นจะพิจารณาว่าบทบาทใดควรมีพฤติกรรม หน้าที่ (duties) และสิทธิ (rights) ต่างๆ อย่างไรบ้างด้วย (Croteau & Hoynes, 2013, p. 169) ดังนั้น การปฏิบัติของบุคคลเมื่ออยู่ในตำแหน่งใดก็ตาม บุคคลจะคำนึงถึงบรรทัดฐาน (norms) และระบบของสัญลักษณ์ต่างๆ (systems of symbols) เพื่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมในลักษณะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการและบุคลิกภาพของตนเมื่ออยู่ในแต่ละสถานการณ์ (Turner, 2006, p. 90)

จากแนวคิดดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำมาใช้

เป็นกรอบในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงระดับจิตสำนึกและบทบาทของเยาวชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมในระดับข้อมูล ที่ใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกันเพื่อสนับสนุนหรือตรวจสอบซึ่งกันและกัน โดยเป็นกรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มและอาศัยหลักการของเทคนิคสามเสาในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาของการวิจัยนี้ คือ พื้นที่บริการการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองโพธิ์ ซึ่งประกอบด้วยชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่โรงเรียน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 (บ้านคอนขุนวิเศษ) หมู่ที่ 2 (บ้านตะแบกงาม) และหมู่ที่ 8 (บ้านหนองโพธิ์) ตำบลห้วยหมอนทอง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม รวมทั้งหมู่บ้านในตำบลใกล้เคียง ได้แก่ ตำบลทุ่งขวาง ห้วยขวาง และหนองเกลือม โดยการเลือกพื้นที่ดังกล่าวนี้มีเหตุผลอันเนื่องมาจาก 1) โรงเรียนวัดหนองโพธิ์เป็นโรงเรียนแห่งเดียวในตำบลห้วยหมอนทองที่มีการขยายโอกาสถึงระดับมัธยมศึกษาจึงถือเป็นศูนย์กลางของเยาวชนในชุมชนห้วยหมอนทองและพื้นที่บริเวณใกล้เคียง 2) ผู้วิจัยสามารถค้นหาเยาวชนที่มีความสนใจและสมัครใจในการที่จะเข้าร่วมกระบวนการวิจัยได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึงมากที่สุด และ 3) ผู้อำนวยการโรงเรียนและบุคลากรมีความยินดี/สนใจที่จะให้การสนับสนุน จึงถือได้ว่ามีปัจจัยเชิงบริบทที่เอื้อต่อการดำเนินการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักของงานวิจัยนี้ได้มาโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบต่อเนื่อง (snowball sampling) และแบบอาสาสมัครคือมีความสมัครใจในการให้

ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ 1) กลุ่มเยาวชน อายุระหว่าง 12-20 ปี และอยู่ในเขตพื้นที่บริการการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองโพธิ์จำนวน 21 คน ประกอบด้วยเยาวชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลห้วยหมอนทองจำนวน 14 คน และเป็นเยาวชนในตำบลใกล้เคียงที่ได้เข้ามาเรียนอยู่ในโรงเรียนวัดหนองโพธิ์จำนวน 7 คน ซึ่งเยาวชนทั้ง 21 คนมีความสนใจและสมัครใจให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยในการศึกษาระดับจิตสำนึกและบทบาทที่สะท้อนจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชน กับ 2) กลุ่มผู้นำและคนในชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกับเยาวชนและมองเห็นการแสดงบทบาทของเยาวชนในปัจจุบัน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน 5 คน ครู 3 คน และผู้ปกครอง 2 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน มาเป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่สะท้อนจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชนที่นอกเหนือจากตัวเยาวชน เพื่อช่วยในการตรวจสอบข้อมูลตามหลักของเทคนิคสามเสา

เครื่องมือในการวิจัย

ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือในการวิจัยอยู่ 2 ชุดคือ

1. แบบวัดจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชน เพื่อใช้ในการวัดระดับจิตสำนึกของเยาวชน โดยแบบวัดนี้สร้างขึ้นจากการใช้แนวคิดเรื่องดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกับการพิจารณาความหมายและองค์ประกอบของชุมชนมาเป็นกรอบแนวทางการนิยามความหมายของการพัฒนาชุมชนในงานวิจัยครั้งนี้ ทำให้แบ่งการพัฒนาชุมชนออกได้เป็น 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านสิ่งแวดล้อม 9 ข้อคำถาม กับด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม ด้านละ 8 ข้อคำถาม รวมทั้งสิ้น 33 ข้อ และทำการสร้างข้อคำถามในลักษณะของสถานการณ์สมมติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการพัฒนาชุมชนใน 4 ด้านดังกล่าว โดยแต่ละข้อคำถามจะมีข้อตัวเลือก 4 ตัวเลือก ที่สื่อถึงระดับจิตสำนึกที่แตกต่างกันอยู่ 4 ระดับ และกำหนดค่าคำตอบแสดงระดับจิตสำนึกอยู่ระหว่าง 1-4

คะแนน โดยให้ความหมายของคะแนนคือ จิตสำนึก ระดับการรับรู้ จิตสำนึกระดับการตอบสนอง จิตสำนึกระดับการเห็นคุณค่า และจิตสำนึกระดับการจัดระบบ ตามลำดับ ซึ่งแบบวัดดังกล่าวนี้ได้ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยแต่ละข้อคำถามมีค่า IOC (Item Objective Congruence) มากกว่า 0.50 แสดงว่าเป็นข้อคำถามที่มีความสอดคล้องที่ดี (บุญใจ, 2555, หน้า 122; ธานินทร์, 2555, หน้า 96) และผ่านการทดสอบ (try out) กับกลุ่มเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน ควบคู่ไปกับการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ซึ่งผลของความเชื่อมั่น (reliability) ที่ได้มีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.742 โดยถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ว่าข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องภายในที่ดี (Fraenkel & Wallen, 2008, p. 157; Kaplan & Saccuzzo, 2009, p. 125)

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับมุมมองและบทบาทในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนี้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาในส่วนของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาระดับจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการให้ทำแบบวัดและการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการยืนยันความเที่ยงตรงของผลที่ได้ โดยใช้เทคนิคสามเส้าประเภทต่างวิธี (methods triangulation) คือ

1.1 นำแบบวัดจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชนดังกล่าวไปให้กลุ่มเยาวชนทั้ง 21 คน ตอบลงในกระดาษคำตอบของแบบวัด เมื่อได้คะแนนคำตอบจากคำถามครบทุกด้านแล้ว จึงนำคะแนนคำตอบของทุกข้อมารวมกันเพื่อนำไปหาค่าเฉลี่ย โดยจะได้คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1 คะแนน ถึง 4 คะแนน จากนั้นจึงทำการแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งทำให้ได้เกณฑ์

การแปลความค่าเฉลี่ยของระดับจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนจากน้อยไปมาก ดังนี้ (1) มีจิตสำนึกอยู่ในระดับการรับรู้ = ค่าเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 1.00-1.74, (2) มีจิตสำนึกอยู่ในระดับการตอบสนอง = ค่าเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 1.75-2.49, (3) มีจิตสำนึกอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า = ค่าเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 2.50-3.24 และ (4) มีจิตสำนึกอยู่ในระดับการจัดระบบ = ค่าเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 3.25-4.00

1.2 ใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับมุมมองของเยาวชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนกับกลุ่มเยาวชน เพื่อสะท้อนถึงจิตสำนึกของเยาวชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

2. การศึกษาบทบาทที่สะท้อนจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม กับกลุ่มเยาวชน รวมถึงกลุ่มผู้นำชุมชนครูในชุมชน และผู้ปกครอง ซึ่งเป็นการยืนยันผลโดยใช้เทคนิคสามเส้าประเภทต่างแหล่งข้อมูล (triangulation of sources) อีกทั้งใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของกลุ่มเยาวชนในช่วงระหว่างที่ผู้วิจัยได้เข้าไปในชุมชนเพื่อสัมภาษณ์เยาวชน ซึ่งถือเป็นการยืนยันความเที่ยงตรงของผลที่ได้ โดยใช้เทคนิคสามเส้าประเภทต่างวิธี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ระดับจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน ได้ใช้วิธีการเชิงปริมาณโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าอัตราส่วนร้อยละจากข้อมูลที่เยาวชนได้ตอบกลับมาในแบบวัดจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชน เพื่อแสดงถึงระดับจิตสำนึกของเยาวชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ร่วมกับวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเยาวชน เพื่อทำความเข้าใจระดับจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่สะท้อนจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชนที่ได้

จากการสัมภาษณ์กับกลุ่มเยาวชน และกลุ่มผู้นำชุมชน ครูในชุมชน รวมทั้งผู้ปกครอง ได้ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาพฤติกรรมของเยาวชนในทางอ้อมได้โดยผ่านการวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ที่กลุ่มหรือบุคคลได้สร้างขึ้น เช่น สิ่งของ คำพูด รูปภาพ เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเปิดเผยให้ผู้วิจัยได้รู้ถึงค่านิยม ความเชื่อ ทักษะคิด และความคิดต่างๆ ของกลุ่มหรือบุคคลนั้นๆ รวมทั้งสามารถค้นหาได้แน่ชัด (ascertain) ถึงแนวโน้มและรูปแบบต่างๆ ของความถี่ ความสัมพันธ์ และโครงสร้างของสิ่งดังกล่าวที่ได้ถูกสร้างขึ้นนั้น อันนำไปสู่การวิเคราะห์พฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้ (Grbich, 2007, p. 112; Fraenkel & Wallen, 2008, p. 472) พร้อมกับวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมจริงของเยาวชนด้วยการตีความ และนำเสนอผลวิจัยด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ระดับจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน

จิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชน

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง จิตสำนึกของเยาวชนที่จะทำให้ชุมชนของตนเองมีความเข้มแข็งและเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ในทางที่ดีขึ้น จนนำไปสู่การกระทำที่ทำให้ชุมชนของตนเองเกิดการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม โดยผลการวิจัยพบว่า เยาวชนจำนวนทั้งสิ้น 21 คน มีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับการเห็นคุณค่าเป็นสองในสาม คือ ร้อยละ 66.7 โดยมีเยาวชนเพียง 1 คนที่มีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนในระดับการจัดระบบ คิดเป็นร้อยละ 4.8 และเมื่อพิจารณาจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชนแยกตามรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม จะพบว่า จิตสำนึกของเยาวชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า โดยเยาวชนมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนด้านสังคม (ดังตารางที่ 1)

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนแสดงจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชนระหว่างด้าน พบว่า เยาวชนมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมในระดับการจัดระบบ

ตารางที่ 1 ระดับจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชนโดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 21)

การพัฒนาชุมชน	ระดับจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชน ¹				\bar{X}	SD	แปลความ ²
	การรับรู้	การตอบสนอง	การเห็นคุณค่า	การจัดระบบ			
ภาพรวม	0.0 (0)	28.6 (6)	66.7 (14)	4.8 (1)	2.76	0.54	เห็นคุณค่า
สิ่งแวดล้อม	0.0 (0)	14.3 (3)	52.4 (11)	33.3 (7)	3.19	0.68	เห็นคุณค่า
สังคม	0.0 (0)	28.6 (6)	52.4 (11)	19.0 (4)	2.90	0.70	เห็นคุณค่า
เศรษฐกิจ	4.8 (1)	33.3 (7)	47.6 (10)	14.3 (3)	2.71	0.78	เห็นคุณค่า
วัฒนธรรม	0.0 (0)	33.3 (7)	61.9 (13)	4.8 (1)	2.71	0.56	เห็นคุณค่า

หมายเหตุ ¹ ตัวเลขในช่องระดับจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนแสดง “ค่าร้อยละ (จำนวนเยาวชน)”

² ระดับจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนมีคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ตั้งแต่ 1-4 คะแนน และเกณฑ์การแปลความค่าเฉลี่ย คือ 1.00-1.74 = มีจิตสำนึกในระดับการรับรู้, 1.75-2.49 = มีจิตสำนึกในระดับการตอบสนอง, 2.50-3.24 = มีจิตสำนึกในระดับการเห็นคุณค่า และ 3.25-4.00 = มีจิตสำนึกในระดับการจัดระบบ

สูงกว่าการมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนด้านอื่นๆ โดยเฉพาะในด้านวัฒนธรรมซึ่งมีเพียง 1 คนเท่านั้น แสดงว่าเมื่อเยาวชนได้เผชิญกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในเรื่องของสิ่งแวดล้อม เยาวชนจะเกิดความรู้สึกว่าควรทำและเลือกที่จะทำในกิจกรรมหรือสิ่งที่จะช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชนมากกว่ากิจกรรมหรือสิ่งที่จะไปพัฒนาด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า มุมมองของเยาวชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนจากประสบการณ์ที่ผ่านมา คือ การมองเห็นภาพของชุมชนที่เต็มไปด้วยขยะซึ่งถูกทิ้งเกลื่อนกลาดตามสถานที่ต่างๆ ของชุมชน จึงทำให้เยาวชนเกิดการรับรู้และมองเห็นได้ว่าชุมชนของตนมีปัญหาในเรื่องของสิ่งแวดล้อมที่ควรจะต้องหันมาให้ความสนใจและทำการแก้ไขเป็นอย่างยิ่ง ดังเสียงสะท้อนของเยาวชนที่ว่า

ออม: “ก็พวกเรามีความเห็นตรงกันว่าชุมชนของเราไม่สะอาดเลย เราอยากเห็นชุมชนของเราสะอาดค่ะ... จะไม่ต่างคนต่างปฏิบัติ ส่วนมากจะช่วยๆ กันทำ”

เฟิร์น: “ถ้าทำคนเดียวบางทีมันไม่สำเร็จค่ะ ต้องช่วยกัน... เก็บแล้วมันก็มีอีกค่ะ บางทีซื้อของตลาดนัด เขาก็น้ำเสรั้ง เขาก็ทิ้งเลยเห็นกับตาเลยค่ะ”

อัน: “ก็การที่ถ้าเราทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชน มันทำให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี น่าอยู่ มองทางไหนก็น่าอยู่ ดูแล้วสะอาดตา ก็ควรช่วยกันทำนะคะ”

จากมุมมองของเยาวชนดังกล่าวข้างต้นนี้ ได้สะท้อนถึงการมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อมของเยาวชน โดยเยาวชนมองเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน นั่นคือ ปัญหาของขยะ ซึ่งเปรียบเป็นสิ่งเร้าที่เยาวชนรู้ถึงคุณค่าและโทษของขยะที่มีอยู่ในชุมชน จึงเกิดความต้องการที่จะจัดการกับ

ปัญหาดังกล่าว (มองเห็นคุณค่าของการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน สะท้อนระดับจิตสำนึกในการเห็นคุณค่า) โดยเห็นว่าคนในชุมชนควรร่วมกันทำความสะอาดเพื่อให้ชุมชนของตนน่าอยู่ยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่เยาวชนได้เลือกทำและเห็นว่าควรทำมากกว่าที่จะทำการพัฒนาชุมชนในด้านอื่นๆ (สะท้อนระดับจิตสำนึกในการจัดระบบ) เพื่อให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า เยาวชนมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมในระดับการจัดระบบสูงกว่าการมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนด้านอื่นๆ

บทบาทที่สะท้อนจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์กับกลุ่มเยาวชนทั้ง 21 คน พบว่า เยาวชนจำนวน 20 คนมีการแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่เป็นในด้านของวัฒนธรรม รองลงมาคือด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม น้อยที่สุดคือด้านเศรษฐกิจ (ดังตารางที่ 2) โดยมีเพียง 1 คนเท่านั้นที่ไม่ได้ร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนเลย (เฟรม: “ไม่มีครับ”) และพบว่าบทบาทของเยาวชนมีลักษณะเป็นเพียงผู้เข้าร่วมกิจกรรม หรือผู้ทำตามในสิ่งที่ผู้ใหญ่กำหนด ดังจะเห็นได้จากคำตอบของเยาวชนต่อข้อคำถามของผู้วิจัยที่ว่า “ส่วนใหญ่กิจกรรมการพัฒนาชุมชนเป็นกิจกรรมที่ใครเป็นคนคิดขึ้นมา?” ซึ่งเสียงสะท้อนที่ออกมาได้แก่

ออม: “กิจกรรมภายนอกโรงเรียนส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน บางทีโรงเรียนก็จะออกไปช่วย”

นกหวีด: “ก็พวกคนในชุมชน พวกผู้ใหญ่ และก็อบต.อย่างงั้นจะ ช่วยกันจัด”

นัท: “ถ้าเขา (กล่าวถึงผู้ใหญ่บ้าน) มีกิจกรรม เขาก็จะชวน”

ตารางที่ 2 บทบาทที่สะท้อนจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน

(n = 20)

จิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชน	ตัวอย่างเสียงสะท้อนถึงการแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน
ด้านสิ่งแวดล้อม: (4 คน) การดูแล รักษาทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนหรือสังคมที่ตน เป็นสมาชิกอยู่ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ ป่า (ต้นไม้) สัตว์ป่าที่มี อยู่ตามธรรมชาติ รวมทั้งพลังงาน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ เฟิร์น: “ก็จะไปกวาดวัด ทำความสะอาดวัด และปลูกต้นไม้ตรงคลองชลประทาน” ◆ ครีม: “...บางคนซื้อแท็กซี่มอเตอร์ไซค์อยู่ กินน้ำขวดเสร็จก็ทิ้งลงมา หนูเห็นก็ตามไปเก็บ มันทำให้ชุมชนสะอาดขึ้น” ◆ ออม: “เคยลองทำคนเดียว เก็บขยะที่หมู่บ้าน แค่เก็บกิ่งไม้ก็เหนื่อยอะ ควรช่วยกัน” ◆ นกหวีด: “ถ้ามีเวลาว่างจะทำความสะอาดให้กับชุมชนอะ...ก็ปลูกต้นไม้ให้ชุมชน แล้วช่วยอนุรักษ์ต้นไม้ที่หายากอะ (จะมีผ้าสีเหลืองผูกไว้)”
ด้านสังคม: (8 คน) การดูแล รักษาความสัมพันธ์ ของคนในครอบครัวหรือชุมชน สิทธิต่างๆ และสภาพของโรงเรียน หรือที่อยู่อาศัย รวมทั้งเรื่องสุขภาพ หรือสุขอนามัย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ มาย: “ก็ช่วยกันเก็บขยะในโรงเรียนอะ คนนอกเข้ามาในโรงเรียนแล้วก็ชอบทิ้งขยะ” ◆ ออม: “เวลาน้ำท่วม (เอ่อออกมาจากคลองชลประทาน) ก็ช่วยขุดทรายอะ” ◆ เหมียว: “อย่างกรณีเขาตั้งตลาดนัดตรงนี้ เราเก็บก่อนมีตลาดนัด พอตลาดนัดไปก็มีขยะมาอีก” ◆ อ้น: “หนูเคยสมัครที่เป็นมัธยม (อสม.รุ่นใหญ่) ครูเขาให้เป็น อสม.น้อย ก็ไปฝึก ไปอบรม ก็ไปที่ อบต. ...เขาให้ช่วยมาเสิร์ฟน้ำหนูก็มา...ถ้าเขาชวนไป หนูก็ไปหมดอะ” ◆ เมย์: “เป็นตัวแทนของโรงเรียนร่วมแข่งวิชาสังคม” ◆ จี๊ด: “เข้าร่วมแข่งโครงการวิทยุ (วิทยาศาสตร์)” ◆ นิก: “ไป GSP (เป็นตัวแทนของโรงเรียนแข่งโปรแกรมคณิตศาสตร์) เป็นบัดดี้กันกับเบนซ์” (2 คน)
ด้านเศรษฐกิจ: (1 คน) การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การออม การสร้างอาชีพและรายได้ รวมทั้ง การลงทุน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ครีม: “...เราก็มียารได้พิเศษเพิ่มด้วยจากการเอาขวดไปขายอะ”
ด้านวัฒนธรรม: (17 คน) การร่วม การสืบทอด หรือ ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยมที่ดีงาม และ การใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม รวมทั้งการทำ บำรุงศาสนา	<ul style="list-style-type: none"> ◆ อ้น: “มีน้อยอะ ส่วนใหญ่จะปลูกต้นไม้ในวันแม่...และก็มีวันลอยกระทงเขาจะจัดตรงข้างหลัง (หมายถึงคลองชลประทาน) และมีพวกรำวง” ◆ นนน: “เดิน (นำแถวในงานแห่เทียนเข้าพรรษา)” ◆ นัท: “เวลาทำกิจกรรมก็จะมาช่วยกัน ตอนสงกรานต์ก็จะมีการกิจกรรมของผู้ใหญ่ แล้วก็รดน้ำดำหัว (จัดที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน)” ◆ เต๋ย: “ถ้าเกิดสงกรานต์จะจัดที่วัดหนองโพธิ์ ก็จะไปกัน” ◆ เตย: “เล่นกีฬาหมู่บ้านอะ (เล่นวอลเลย์บอลแข่งกับหมู่บ้าน)...จัดทุกปี” ◆ นิก: “กีฬาหมู่บ้าน...แข่งบอลครับ” ◆ นิ่ง: “เวลาที่มีการจัดงาน อย่างงานวันเด็ก หนูกับต๊อก็จะเป็นที่ริเวณเวทีอะ” (2 คน) ◆ ต๊อ: “มีวันพ่อ วันแม่ แล้วก็ปีใหม่ ที่จะทำความสะอาดรอบชุมชนนะอะ” ◆ จ๊า: “หนูกับนึ่งก็ได้ร่วมทำความสะอาดรอบชุมชนในวันพ่อ วันแม่” (2 คน) ◆ แบนม: “ช่วยโรงเรียนนะอะ เขา (กล่าวถึงครู) ขอล่าใครอยากจะทำ เราถือเอาไป รำในวันพ่อ วันแม่...ยกเว้นส้มคนเดียวอะ (กล่าวถึงเพื่อนในกลุ่มทุกคน คือ ต๊อ นิ่ง จ๊าได้ร่วมรำเหมือนแบนม)” (4 คน) ◆ ส้ม: “...จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดทุกครั้ง เช่น วันปีใหม่ วันเด็ก” ◆ เบนซ์: “ไม่ค่อยมีครับ ส่วนมากจะเป็นงานบวช...ตักน้ำเสิร์ฟครับ” ◆ เมย์: “มีแห่เทียนช่วงเข้าพรรษา และช่วงทำบุญอะไรอย่างเงี้ย...และลอยกระทงอะ”

อย่างไรก็ตาม แม้เขาจะไม่มีโอกาสในการกำหนดหรือคิดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง แต่เขาจะมีความเป็นตัวของตัวเองที่จะเลือกเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ากิจกรรมเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกับเขา และเขาจะรู้สึกชอบหรือไม่ด้วย ดังเสียงสะท้อนที่ว่า [แบม] “ก็ช่วยโรงเรียนนะคะ **เขาขอว่าใครอยากจะทำ เรา ก็อาสาไป** รำในวันพ่อ วันแม่”, [นิก] “...อันไหนไม่ชอบก็บอกเขา (หมายถึงผู้ใหญ่) เพื่อขอปฏิเสธได้”

ยิ่งไปกว่านั้น การเลือกเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของเขาจะเป็นการแสดงบทบาทที่สะท้อนถึงการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเขาอาจมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีจิตสำนึกในด้านใดด้านหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งด้านได้ โดยสิ่งที่เขาได้เห็นสะท้อนเหล่านั้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็น นั่นคือ ในระหว่างการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเขาจะเป็นช่วงเวลาที่เขากำลังฝึกซ้อมการร่าอย่างตั้งใจเพื่อเตรียมตัวสำหรับการแสดงในงานวันพ่อ รวมทั้งการสังเกตเห็นพฤติกรรมของเขาที่รู้จักนำถุงขนมหรือแก้วน้ำที่ตนเองนำติดตัวมาทานในระหว่างการสัมภาษณ์ไปที่ถึงขยะด้วยทุกครั้ง โดยไม่ต้องมีใครบอกให้ทำ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนถึงการมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนในด้านวัฒนธรรม (ร่วมสืบทอดประเพณี) ด้านสิ่งแวดล้อม (รักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน) และด้านสังคม (ช่วยดูแลรักษาสภาพของโรงเรียน)

สำหรับกลุ่มผู้นำและคนในชุมชนมองว่า **เขา** ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน แต่จะร่วมน้อยลง เนื่องจากเขาจะส่วนใหญ่คิดเรื่องของการเรียน ยกเว้นว่าหากเป็นกิจกรรมที่จัดในช่วงวันหยุด หรือเป็นเทศกาลประจำปีที่มีลักษณะให้ความสนุกสนานกับเขา เขาจะมีการเข้าร่วมได้มากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า [ลุงสุนทร] “**มี มีมา ร่วมสนุกกัน อย่างปีใหม่เขา (เขา) ก็จะมาร่วมสนุกกัน มากันเยอะ...ทุกวันนี้ก็มีมาในงานเทศกาล**

ต่างๆ...ส่วนงานพัฒนาอย่างในวันแม่ วันพ่อ เขา (พวกพ่อบ้าน) จะทำการหวดต้นไม้ตามถนน พวกเด็กจะไม่มีโอกาสมาร่วมกับเราได้เลย เพราะมันไปโรงเรียน...รู้สึกว่ายุ่นไม่ค่อยมีบทบาทอะไร คุณแล้วมัน (เขา) ก็ช่วยพ่อแม่ทำกินนะ...ลูกคนแฉะๆ นี้ก็แทบจะทุกหลังคาเรียนหมด **อาศัยลูกๆ ไม่ได้แล้ว เพราะเด็กเขาต้องเรียนแล้ว”**

นอกจากนี้กลุ่มผู้นำและคนในชุมชนยังมองว่าเขาจะมีความสามารถในการพัฒนาชุมชนในฐานะเป็นผู้ร่วมทำ ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการคิดและทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนได้เอง เนื่องจากมีความคิดว่าเขาจะยังมีวุฒิภาวะต่ำ ไม่สามารถเป็นผู้ทำการพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง และยังคงอยู่ในวัยที่ควรเรียนหนังสือ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มผู้นำและคนในชุมชนไม่มีความมั่นใจในตัวเขา ดังเสียงสะท้อนที่กล่าวถึงเขาไว้ว่า

[ปลัด อบต.] “...เด็กคนไหนที่ยังเด็กเกินไป ยังไม่มีประสบการณ์อย่าเพิ่งเข้ามาร่วม รอให้โตขึ้นก่อนแล้วค่อยเข้ามาร่วมกิจกรรม”

[ผอ.โรงเรียนวัดหนองโพธิ์] “มัน (เขา) ก็หนักกันเล่นๆ...เคยมีกำหนดจะทำเรื่องขยะ ให้เขาชวนคิดแยกขยะ...แต่พอเอาจริงๆ ไม่พวกนี้มันและหละ ก็เลยเลิกกันไป...เขายังมองไม่ออกว่าเขาจะเดินทางไหนในวัยตรงนี้ ในวัยเรียนก็เกาะกลุ่มเรียนกันไป...คนที่ไม่ได้ทำอะไร คนที่อยู่บ้าน ก็จะขับรถไป...เดินตามทางพ่อแม่เขา...ถ้ากิจกรรมทำเพื่อส่วนรวม นานๆ ถึงจะมาตามพ่อแม่ ก็มีลักษณะทำตามผู้ใหญ่”

ยิ่งไปกว่านั้น กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนส่วนใหญ่พบว่าไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับเขา และมักเป็นในรูปแบบของการอบรมวิชาชีพ ดังเสียงสะท้อนที่ว่า [อ้น] “มัน (กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน) จะเป็นแบบที่เรียกว่า...การอบรมให้ความรู้กับพวกชาวบ้านในชุมชน ส่วนเขาจะไม่ค่อยมี” ด้วยเหตุนี้เขาจะมีความสามารถในการพัฒนาชุมชนได้ก็ต่อเมื่อกิจกรรมที่ผู้ใหญ่หรือคนในชุมชนจัดขึ้นมานั้นเกี่ยวข้องกับ

เยาวชน ทำให้การแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับจิตสำนึกของเยาวชนจึงค่อนข้างเป็นไปได้ยาก และทำให้โอกาสของการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนสำหรับเยาวชนนั้นจึงยังมีน้อยมากหรือแทบจะไม่มี ดังตัวอย่างเสียงสะท้อนจากเยาวชนที่กล่าวไว้ว่า [นี้] “น้อยคะ...มีวันพ่อ วันแม่ แล้วก็ปีใหม่ ที่จะทำความสะอาดรอบชุมชนนะคะ...ทางผู้ใหญ่เขาจะประกาศผ่านสื่อทางไมค์”, [เฟรม] “ไม่ได้ทำ”, [แนน] “ก็มีบ้าง...เค้ามาอบรม แล้วก็มีการแข่งขันกีฬาเราก็ไปร่วม”

ดังนั้น แม้ว่าเยาวชนส่วนใหญ่จะมีจิตสำนึกอยู่ในระดับของการเห็นคุณค่าก็ตาม แต่กิจกรรมการพัฒนาชุมชนของเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นกิจกรรมที่มาจากการริเริ่มของเยาวชนเอง ทำให้การแสดงบทบาทที่สะท้อนจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชนจึงค่อนข้างมีอยู่น้อยจนถึงไม่มีเลย

บทสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทสรุป และอภิปราย

เยาวชนส่วนใหญ่มีจิตสำนึกอยู่ในระดับของการเห็นคุณค่า นั่นคือ การที่เยาวชนมองเห็นคุณค่าของการช่วยกันพัฒนาชุมชน ทำให้เกิดความต้องการที่จะแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชน แต่การแสดงบทบาทที่เกิดขึ้นจริงไม่ได้เป็นไปตามความต้องการหรือความรู้สึกนึกคิดของเยาวชนเสมอไป ทั้งนี้เนื่องจากในชีวิตจริงของบุคคลมีความคาดหวังทางวัฒนธรรมที่ได้สร้างเนื้อหาสาระหรือสิ่งที่มีอยู่ของบทบาททางสังคม (content of a social role) เอาไว้ (Croteau & Hoynes, 2013, p. 170) อีกทั้งบทบาทมีความสัมพันธ์อย่างมากกับสถานภาพ ซึ่งจะมีบรรทัดฐานในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลที่ครอบครองตำแหน่งนั้นๆ ดังนั้นบทบาท ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ถูกคาดหวัง เมื่อครอบครองสถานภาพใด สถานภาพหนึ่ง ก็กับการแสดงบทบาท (role performance) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง (actual

behavior) ของบุคคลจึงมีความแตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลจะเลือกการแสดงบทบาทอย่างไร แต่ทั้งนี้บุคคลจะมีการปรับเปลี่ยน (modify) พฤติกรรมของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ตนเผชิญอยู่ได้ (Lindsey & Beach, 2004, p. 95; Hughes & Kroehler, 2009, pp. 56–57; Kendall, 2013, pp. 124–125) ดังที่ผลการวิจัยพบว่า มุมมองของกลุ่มผู้นำและคนในชุมชนไม่ได้มีความคาดหวังต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน แต่มุ่งเน้นในเรื่องการศึกษาของเยาวชน ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังในสังคมหรือของคนในชุมชนที่มีต่อบทบาทของเยาวชน ในขณะที่ตัวเยาวชนอยู่ในช่วงของความเป็นวัยรุ่นและมีสถานภาพของการเป็นนักเรียนและบุตร ทำให้การแสดงบทบาทของเยาวชนจึงมุ่งเน้นไปที่การเรียน ส่วนบทบาทในการพัฒนาชุมชนจะมีอยู่น้อยจนถึงไม่มีเลย ซึ่งเป็นสิ่งที่เยาวชนได้เลือกทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

นอกจากนี้ การเข้าร่วมกิจกรรมของเยาวชนมีลักษณะเป็นเพียงผู้ทำตามในสิ่งที่ผู้ใหญ่ได้กำหนดหรือจัดให้เท่านั้น ซึ่งชี้ได้ว่าจิตสำนึกที่มีต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชนแม้จะอยู่ในระดับของการเห็นคุณค่า โดยมองเห็นประโยชน์หรือคุณค่าของการพัฒนาชุมชนร่วมกันจึงเกิดความต้องการหรืออยากจะทำการพัฒนาชุมชน แต่ยังไม่ถึงระดับของการที่จะเลือกทำได้ด้วยตนเอง ทำให้การแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน จึงมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับจิตสำนึกของตน นั่นคือ เยาวชนได้แสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรมมากที่สุด ในขณะที่ระดับจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนเป็นในด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ซึ่งการที่เยาวชนยังไม่มีโอกาสในการคิดทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนตามจิตสำนึกที่ตนมีอยู่ ได้ทำให้เยาวชนขาดความมั่นใจในตนเอง อันนำไปสู่การละเลยในบทบาทของการพัฒนาชุมชนได้ ดังผลการถอดบทเรียนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หลายเพื่อสร้างเสริมจิตสำนึก

และพฤติกรรมของเยาวชน ซึ่ง วัฒนา และคณะ (2552, หน้า 65) พบว่า ปัจจัยแห่งผลสำเร็จในการเสริมสร้างที่สำคัญอันหนึ่งคือ การให้เยาวชนมีความมั่นใจในตนเองจากการลองผิดลองถูก ได้รับการแนะนำให้เกิดการเรียนรู้ และการค้นพบศักยภาพของตนเองจะทำให้เกิดความภูมิใจ ความเคารพในถิ่นฐานบ้านเกิด ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสอดคล้องกับที่ ยุวดี และคณะ (2552, หน้า 102) ได้เสนอยุทธวิธีเพื่อปลูกจิตสำนึกในการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและในชุมชนว่า ควรยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมดำเนินการ เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ มีอิสระ เสรีภาพ และมีความเสมอภาค มีโอกาสเสนอโครงการงานได้ และบริหารจัดการโดยคณะนักเรียนโดยครูเป็นที่ปรึกษา ซึ่งการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้จัดกิจกรรมด้วยตนเองแทนการเป็นเพียงผู้เข้าร่วมกิจกรรม จะถือว่าเป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน (ชุตินา, ชูพักตร์, และ อินทรา, 2555, หน้า 233)

ข้อเสนอแนะ

1. เมื่อเยาวชนมองเห็นปัญหาของชุมชน และต้องการแก้ไขปัญหานั้น ทางกลุ่มผู้ใหญ่ โดยเฉพาะผู้นำชุมชน ครู และผู้ปกครอง ควรส่งเสริมด้วยการให้โอกาสแก่เยาวชนได้เป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวหรือเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ จนถึงการร่วมประเมิน พร้อมให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเยาวชน ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนรับรู้ถึงความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้เยาวชนได้แสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชน รวมทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับเยาวชนได้เกิดความกล้าคิด และกล้าทำสิ่งที่ดีให้กับชุมชน อันสะท้อนถึงจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชนที่จะยังคงมีอยู่และพัฒนาได้ต่อไป

2. ควรทำการวิจัยต่อยอดเพิ่มเติม ด้วยการลองให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการ

ทำกิจกรรมเพื่อชุมชนและอาศัยการสนับสนุนจากกลุ่มผู้นำชุมชน ครู และผู้ปกครอง ในการเสริมพลังอำนาจเยาวชน มาเป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเสริมพลังอำนาจเยาวชนให้เกิดจิตสำนึกต่อชุมชน ซึ่งอาจช่วยให้ได้องค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างหรือพัฒนาจิตสำนึกของเยาวชนที่จะทำการพัฒนาชุมชนของตนต่อไปได้

คำขอขอบคุณ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยขอขอบคุณแหล่งทุน

เอกสารอ้างอิง

- จิตต์โสภิน มีระเกตุ. (2550). การใช้เวลาว่างของเยาวชนอายุระหว่าง 12-18 ปี กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง. *วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคมศาสตร์)*, 28(2), 202-209.
- ชุตินา จันทรมณี, ชูพักตร์ สุทธิสา และ อินทรา ชาติร์. (2555). การเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบท: กรณีศึกษาบ้านด้ามพร้าว ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารศิลปศาสตร์*, 8(1), 217-236.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2555). *การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผกา สัตยธรรม. (2556). *การสอนจริยธรรมสำหรับเยาวชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พงษ์ วิเศษสังข์. (2554). เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. *วารสารนักบริหาร*, 31(1), 124-130.
- ยูดี อิ่มใจ, วิวัฒน์พงศ์ เจริญนิธิปัญญา, วัฒนชัย จันทร์วิบูล, ณรงค์ศักดิ์ บุญขมาติก, สมภพ อุณหชาติ, ไกล่รุ่ง กลั่นคันหา, อัจฉรา บัวสุวรรณ, ชมพูนุช นิยมเข้ม, และ วรัท พฤชากุลนันท์. (2552). รายงานวิจัยการศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มึจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- วัฒนา วณิชชานนท์, ศิริพร พันธูลี, บรรจง ยัวัฒนา, พีระพัฒน์ วีระวรรณะสิริ, ฉัตรพิมล พอสม, นิคม ทิมา, เสริม เขื่อนสุข และ ดาวรุ่ง เหมะลิขันทกะ. (2552). รายงานการวิจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สมพงษ์ ปั้นหุ่น. (2542). การสร้างแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553). *ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (ฉบับชุมชน) "แผนฯ ๑๑ ... สู่อสังคมนั่งสุขอย่างมีภูมิคุ้มกัน"*. นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, สำนักงานประมาณ, กรมบัญชีกลาง, สภาความมั่นคงแห่งชาติ และ ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2554). *รายงานสรุปสภาวะของประเทศ*. กรุงเทพฯ.
- สำอาง สีหาพงษ์. (2552). *ผลการเรียนด้วยเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ที่ดีโดยใช้เทคนิคการรู้คิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิจารณ์ญาณ และจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- อรุณี แสงเพ็ญ. (2537). *การสร้างแบบวัดจิตสำนึกต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อัมพร สุคันธวิช และ ศรีรัฐ โกวงศ์. (2553). *มนุษย์กับสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ASTVผู้จัดการออนไลน์. (2549). *ผลวิจัย "เด็กไทย" อยากเรียนเก่ง แต่ขาดจิตสำนึกสาธารณะ*. สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9490000154348>
- Croteau, D. & Hoynes, W. (2013). *Experience sociology*. New York, NY: McGraw-Hill Companies, Inc.
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2008). *How to design and evaluate research in education* (7th ed.). New York, NY: McGraw-Hill Companies, Inc.
- Grbich, C. (2007). *Qualitative data analysis: An introduction*. London, UK: SAGE Publications Ltd.
- Hughes, M. & Kroehler, C. J. (2009). *Sociology: The core* (9th ed). New York, NY: McGraw-Hill Companies, Inc.
- Kaplan, R. M. & Saccuzzo, D. P. (2009). *Psychological testing: Principles, applications,*

- and issues* (7th ed). San Francisco, CA: Wadsworth, Cengage Learning.
- Kendall, D. (2013). *Sociology in our times* (9th ed). San Francisco, CA : Wadsworth, Cengage Learning.
- Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., & Masia, B. B. (1964). *Taxonomy of education objectives: The classification of educational goals*. New York, NY: David Mckay.
- Lindsey, L. L. & Beach, S. (2004). *Sociology* (3rd ed). Upper Saddle River, NJ : Pearson Education, Inc.
- Turner, J. H. (2006). *Sociology*. Upper Saddle River, NJ : Pearson Education, Inc.
- Secretary for Ministry of Education, Bangkok, Thailand. [in Thai]
- Merakate, J. (2007). Leisure participation of youths aged between 12-18 at Suk Samran District, Ranong Province. *Kasetsart Journal (Social Sciences)*, 28(2), 202–209. [in Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2010). *Eleventh National Economic and Social Development Plan Direction (Community Issue): “Eleventh Plan ...to Immunity and Happiness Society”*. Nonthaburi: Sahamit Printing & Publishing Companies, Ltd. [in Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Board, Secretariat of the Cabinet, Fiscal Policy Office, Bureau of the Budget, Comptroller General’s Department, National Security Council, & Bank of Thailand. (2011). *Summary of the country’s state*. Bangkok. [in Thai]
- Panhoon, S. (1999). *Construction of local culture conscious measure of lower secondary students in Chiang Mai Province* (Unpublished master’s thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai. [in Thai]
- Sangpen, A. (1994). *Construction of measurement instrument of natural resource and environment consciousness for grade 6 Students* (Unpublished master’s thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai. [in Thai]
- Sihapong, S. (2009). *Effects of learning using good science thinking moves with metacognitive techniques on learning achievement, critical thinking and consciousness of conversation and development of environment of grade 9 students* (Unpublished doctoral dissertation).

TRANSLATED THAI REFERENCES

- ASTV Manager Online. (2006). *Result of research indicates “Thai Children” want to be good at study but lack of public mind*. Retrieved from <http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9490000154348>. [in Thai]
- Chanmani, C., Suthisa, C., & Sahee, I. (2012). Children and youth potential enhancement through the participation of community in a suburban area: A case study of Ban Dampira in Khamyai Sub-district, Mueang District of Ubon Ratchathani province. *Art Sciences Journal*, 8(1), 217–236. [in Thai]
- Imjai, Y., Chanwenukoon, W., Bunyamalik, N., Uoonhachat, S., Klankuntha, K., Buasuwan, A., Niyomyam, C., & Pruksakullanun, W. (2009). *A study on strategy of child and youth development for environmental awareness building*. Bangkok: Office of the Permanent

- Maharakham University, Maharakham. [in Thai]
- Sinjaru, T. (2012). *Research and statistical information analysis by SPSS and AMOS* (3rd ed). Bangkok: S. R. Printing Mass Product Companies, Ltd. [in Thai]
- Srisatitnarakoon, B. (2012). *Development and validation of research instruments: Psychometric properties*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. [in Thai]
- Sukuntawanich, U. & Khowong, S. (2010). *Man and society* (9th ed). Bangkok: Kasetsart University Press. [in Thai]
- Sunyawiwat, S. (2008). *Theory and strategy of social development* (8th ed). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. [in Thai]
- Suttayatham, P. (2013). *Teaching in morality for youth*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. [in Thai]
- Wanitchanont, W., Phumtulee, S., Yupwattana, B., Theerawattanasiri, P., Porsom, C., Tima, N., Kheansuk, S. & Hamasikantaka, D. (2009). *The participatory strengthening of Maelai Municipality to create concious empowerment and behavior of youths and population toward sufficiency economy philosophy*. Bangkok: National Research Council of Thailand. [in Thai]
- Wisessang, P. (2011). Information technologies and social changes. *Executive Journal*, 31(1), 124–130. [in Thai]